

השבוע בגליון

♦ טבע המים שונה מטבעם של יתר המשקים

♦ כך טריפה שבחשה בשני סירים, אחד כשר והשני טרף?!

♦ הגעלת מפעלים לייצור שמן

♦ מצוות אכילת קדשים, כיצד?

♦ שריית זרעונים במים בשבת

♦ עדשות מגע - שרייתן בחומר ניקוי בשבת, מותר או אסור ומדוע?

♦ הגעלת כלים במרגרינה...

♦ תיעוד משא ומתן לימודי בין הרמב"ן לתלמידו הרשב"א

דבר העורך

שומר מצווה לא ידע דבר רע

והייתי לומדי הדף היומי, ייהנו בוודאי למקרא שני הסיפורים הבאים.

כמעט כל אחד מאחד מקובעי העיתים לתורה נתקל במהלך השנים באירוע או במשימה, שחייבו אותו לבטל את קביעותו באותו יום, באופן 'חד פעמי' בלבד. ההתגברות על היצר, תוך הבנה ברורה ומוחשית כי אנו מצויים בעולמו של הקב"ה, ולא יתכן כי נפסיד מאומה אם נעשה את רצונו, נוסכת תחושת עונג עילאי בלב הלומד, על שזכה להתעלות ולשלוט בעצמו.

שניים מקוראינו העשירונו בשני סיפורים מרתקים, המדגימים בזעיר אנפין את דברי מלכנו שלמה (קהלת ח/ה), "שומר מצוה לא ידע דבר רע".

היה זה בשנת תש"י, פותח את סיפורו א.ג.

עם סיום מלחמת העולם השנייה נותרו בפולין מתי-מעט יהודים ניצולים, אשר השלטון הקומוניסטי הגיף בפניהם את שערי ולא הניחם לצאת מן הארץ ספוגת הדם והדמעות אל ארץ אבותיהם.

לאחר ארבע שנות ציפיה, בשנת תש"י, נפתח חרך צר בגבולות המדינה ורבים מן הניצולים, ביניהם, הרב אברהם ישראל ארנברג ז"ל, אשר סיפר לי את המעשה הבא, מיהרו לצאת לעבר הארץ הקדושה.

במהלך נסיעתנו ארצה, הגענו בערב שבת לעיר הנמל ונציה שבאיטליה, וכעבור מספר שעות התעטפנו בקדושתה של שבת איטלקית.

בבוקר של יום שבת קדש המה מקום שהיינו וכולים איטלקים רבים שצצו משום מקום עם שלל מרכולתם הצבעונית. הרוכלים עשו את מלאכתם נאמנה, ופרסו בפנינו סחורות שלא ניתנו להשגה בפולין, וכן סחורות עוברות לסוחר בארץ יעדנו, ארץ ישראל.

דף צד/ב זרק פשתן למים

שריית זרעונים במים בשבת

חידוש גדול בהלכות שבת הסיק ה"מגן אברהם" מסוגייתנו.

הרמב"ם (הל' שבת פ"ח הל' ב') פסק: "השורה חטיטין ושעורין וכיוצא בהן במים, הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהוא", וכן פסק ה"שולחן ערוך" (או"ח סימן של"ו סעיף י"א). הלכה זו עוסקת באדם ששרה בשבת זרעים במים כדי שיתרככו ויצמיחו ("משנה ברורה" שם, ס"ק ז'), ופעולה זו אסורה, משום שהיא נחשבת כזריעה האסורה בשבת.

בעל ה"מגן אברהם" (שם ס"ק י"ב) מביא את גמרתנו ותמה תמיהה רבת. בסוגייתנו נאמר, כי בשבת אסור לזרוק פשתן למים. גמרתנו, בבואה לברר את פשרו של איסור זה מבארת, שהלכה זו מתייחסת לתכונה מיוחדת של זרעוני הפשתן אשר בבואם במגע עם מים הם מפיקים ריר המדבק אותם זה לזה והם נעשים כמין עיסה, והעושה כן בשבת עובר על איסור לישא. בתוך הדברים הגמרא מנמקת כי לא ניתן לבאר שטעם איסור שריית הפשתן במים הוא משום שעל ידי כך הפשתן צומח והמשרהו במים עובר על איסור זריעה, שאם כן, מדוע הלכה זו מתייחסת לשריית פשתן בלבד, הלמאי לא הוזכר בהלכה זו שאסור לשרות גם חטים ושעורים במים. לכאורה, מוכח במפורש, כי אין כל איסור לשרות בשבת זרעים במים מחמת איסור זורע, כי אם זרעוני פשתן מחמת איסור לישא? מדוע, אם כן, פסק הרמב"ם שבשבת אין לשרות חטים ושעורים במים.

לאור סתירה מפורשת זו, מחדש ה"מגן אברהם", כי אמנם השורה זרעונים בשבת אינו עובר על איסור זורע, אלא אם כן השרה את הזרעים לזמן ארוך דיו [כחצי יום] שבמהלכו יתרחש תהליך הצמיחה של הזרעים. ואילו גמרתנו, שקבעה, כי השורה פשתן במים אינו עובר על איסור זורע כי אם על איסור לישא, עוסקת בהשריית הזרעונים במים לזמן קצר בלבד, שבאופן זה הזרעים אינם עוברים תהליך צמיחה כל שהוא, ולא עבר המשרה איסור אלא אם כן השרה זרעוני פשתן שנהפכים מיד כעיסה. ה"מגן אברהם" מסיים את דבריו: וכן מעשים בכל יום שנותנים חטים במים ומאכילים לבהמות" (עין "שער הציון" שם ס"ק מ"ו).

זעילוי נשמת

האשה הצדיקה בעלת החסד מרת **רחל** בת יעקב ז"ל נלב"ע כ' אייר תש"ע ולעילוי נשמת הר"ר **שמואל פישל** ז"ל ב"ר צבי שידלחט"א נלב"ע ד' אב תשע"ז **תנצב"ה**

הונצחו ע"י **צבי הרטמן** שיחי' וילדיו **תמר ואילל** שיחי' - חיפה

זעילוי נשמת

הר"ר **אלעזר ישראל מי-זהב** ז"ל ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע ד' באב תשל"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י ידידינו משפחות **מנחם ואוריאל מי-זהב** שיחי'

זעילוי נשמת

מרת **רבקה ריטה פריידמן** ע"ה בת רבי אפרים פרינק ומרת חיה אידה גולדברג ז"ל נלב"ע ב' אב תשע"ד ומרת **שפרה בר-אדון** ע"ה ב"ר יעקב ומרת טוביה - תניה זצ"ל נלב"ע י"א אב תשס"ו **תנצב"ה**

לעילוי נשמת

הר"ר **משה בורנשטיין** ז"ל ב"ר צבי הלוי ז"ל נלב"ע ה' באב תשנ"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י בני המשפחה שיחי'

נר ה' נשמת אדם

דף צד/ב שרייתו זהו כיבוסו

עדשות מגע - שרייתן בחומר ניקוי בשבת, מותר או אסור ומדוע?

מה לעדשות מגע רכות, נוצצות ומבריקות, עם דם הקרבנות שנזבחו בבית המקדש? מתברר, כי עולם ההלכה מקיף את כל הנושאים שבעולם, ואף עדשות מגע וקרבנות מאוגדים בו יחדיו.

סוגייתנו, המשמשת כמקור ובסיס ליסודות הלכתיים בנוגע לפעולות ניקוי של חפצים בשבת, דנה בכביסת עורות שניתז עליהם דם קדשים, ומתוך כך היא עוסקת בהרחבה בכיבוס העור בכלל, אם קיים הבדל בין עור רך לעור קשה, ובהלכות כיבוסו בשבת בפרט.

כידוע, אחת מל"ט מלאכות שנעשו במשכן ואשר עשייתן אסורה בשבת, היא מלאכת "מלבן". מהותה של מלאכה זו, היא ליבון הצמר הגולמי וניקויו. תולדות מלאכה זו כוללות את פעולות הכיבוס לצורותיהן, בהן, שריית בגד במים, כמבואר בסוגייתנו, שפעולה זו אסורה מן התורה אף בלא שפשוף הבגד.

עם זאת, קובעת גמרתנו, כי כל האמור, אינו אלא בבגדים עשויים מאריג, אולם, שונה הוא דינם של בגדי עור [הן רכים והן קשים], שמותר לשרותם בשבת במים, והגמרא אף מספרת, כי בשבת היו משכשכים במים את מנעליו של רב, אולם, אסור לשפשף בגדי עור [הן רכים והן קשים, עיין "ביאור הלכה" סימן ש"ב סעיף ט' ד"ה "אבל"]. במאמר הבא, נבחן את הטעמים להבדל בין בגד עור לבגד עשוי אריג, ונבדוק את ההשלכות האקטואליות של טעמים אלה, על אופן הטיפול בעדשות ראייה בשבת.

עור אינו סופג לכלוך ומים: הנימוקים שניתנו להבדל בין עור לאריג מתמקדים בכך, שהאריג הינו חומר סופג, הקולט לתוכו לכלוך וזוהמה, כך גם את המים המנקים אותו, ולפיכך השרייתו נחשבת כיבוס. לעומת זאת העור, אינו קולט לתוכו את הכלוך ואת מי הכיבוס, באותה מידה שאריג קולטם.

יש המעלים אפשרות, כי מאחר שבליעתו של העור מועטה, השרייתו אינה נחשבת כמלאכת כיבוס, משום שאכן העור לא כובס, [וכפי שמותר לשטוף בשבת כלים שדבק בהם לכלוך, מאחר שהלכלוך לא נבלע בהם, כך מותר להשרות את בגדי העור בשבת].

כמו כן, יתכן, כי אף אם מדובר בעור הבולע מעט זוהמה וסופג קורטוב מים, השרייתו במים אינה נחשבת פעולת כיבוס, אם משום שאנשים אינם רגילים לכבס בגדי עור, ואם משום שהכיבוס באופן זה אורך זמן רב כל כך, ושוב אין זה נחשב דרך כיבוס, [ומכל מקום, אין לשפשף את העור משום איסור "מלבן". זאת, מאחר שאיסור כיבוס נאמר גם בעור, אלא שלא נאמר בו דין "שרייתו זהו כיבוסו"].

כעת, נתמקד בנידונו - הטיפול בעדשות רכות בשבת קודש. האם לאחר שנכחנו כי מותר לשרות עור בשבת, נוכל להסיק מכך, כי מותר גם לשרות עדשות ראייה רכות בחומר ניקוי.

ובכן, יש להקדים, כי שפשופן של עדשות ראייה רכות אינו עולה על הפרק כלל, שכן, הן אינן דומות לכלי פלסטיק רגיל כלל. בעוד שפלסטיק אינו סופג נוזלים, הן מסוגלות לבלוע נוזלים [אמנם, כאשר הן נחשפות לאויר, לא ניתן לסחוט מהן את הנוזלים שנבלעו בהן], ולפיכך, אסור לשפשף בנוזל, שהרי בפעולה זו מנקים אותן, כפי שאסור לשפשף בגדי עור. לא זו בלבד, אלא שאף יש מקום לאסור את שרייתן של העדשות בחומר ניקוי, זאת גם אם דינן כעור שמותר לשרותו, שכן, גם סוגייתנו המתירה את שריית העור, אינה עוסקת כי אם בשרייתו **במים**, לא בחומרי ניקוי, ויתכן, כי גם עור אסור להשרות בחומרי ניקוי, משום שבאופן זה הוא מתנקה ומתלבן, וכך גם חומר הניקוי של העדשות, מפריש מהן את הכלוך שדבק בהן.

הפתרון לבעלי עדשות רכות: הפתרון המוצע לבעלי עדשות רכות הוא, להשרותן ב-SALINE - "סליין", חומר שתפקידו לשמור על רכות העדשות בלבד ולא לנקותן, ובאופן זה, השריית העדשות דומה להשריית עור במים, פעולה המותרת בשבת. יש לציין, כי הגרי"ש אלישיב זצ"ל פסק, כי המבקש להשרות בשבת את העדשות ב-SALINE, ינקן היטב בערב שבת. קוראים המבקשים להרחיב את ידיעותיהם בנושא, ייטיבו לעשות אם יעיינו בספר "ארחות שבת" (פרק י"ג, ל"ז - מ') ובהערות שם, ובירורי הלכה סימן ה').

דף צו/א במים ולא ביי

הגעלת כלים במרגרינה...

הסוגיות הנלמדות בימים אלה, עוסקות בהגעלת כלים שבישלו בהם קדשים, כאשר על ידי ההגעלה מבקשים להוציא מהכלים את טעם הקדשים הבלוע בהם. הלכות רבות הנידונות בסוגיות אלו, משיקות לדיני הגעלת כלים רגילים, ואחד הנידונים שהתפתח מתוך סוגייתנו הוא: באיזה חומר יש לבצע את הגעלת הכלים. אנו רגילים להגעיל את כלינו בחביות ענק מבעבעות מים רותחים, האם אכן חובה להגעיל במים דווקא? מדוע אין מגעילים את הכלים במרגרינה רותחת, או בשמן מבעבע?

המסחר החל פורת. אין אני ראוי לשפוט את האנשים אשר שבעה נפשים מרורים, ועתה אצו רצו בבחילות לרכוש סחורה מכל הבא ליד.

אני עמדי במקומי מחרש. שבת! שבת היום בעולם! **אט** שטכס ההמולה. כספם של הנוסעים תם, וערימת המציאות שסביבותיהם תפחה וגבהה. תפוחי עץ היו הסחורה המבוקשת ביותר. הללו נמכרו בארגזים בעלי תכולה של חמישה קילו האחד, ונוסעים רבים הצטיידו במספר ארגזים מתוך מטרה למכור תפוחים אלו בארץ ישראל, אשר בחוף ימה היינו אמורים לנחות בתוך ימים אחדים.

מספר נוסעים ניגשו אלי ומתוך רחמים הציעו לי הלוואה, עד שירוח, כדי שאוכל גם אני לרכוש תפוחי עץ. הודיתי להם על טוב ליבם, והסכרתי להם בעדינות, כי את יום השבת אני מקדיש לאלוקי השמים והארץ. הללו נדו לי בראשם והסתלקו כלעומת שבאו.

לעת ערב קיבלנו הוראה להעביר את חפצינו לאניה בשם "גלילה", שעגנה בנמל, ושעליה נפליג ארצה. בהתרגשות רבה ארגנתי את חפצי הדלים, בעוד הסובבים אותי עמסו את תפוחיהם על עגלות ועל גביהם של סבלים איטלקיים, והתמקמתי עם רעייתי ושני ילדי ב"גלילה".

תוך שלש שעות התמלאה האניה עד אפס מקום באנשים, נשים וטף, ובחבילות אין ספור. משגדשה הסאה, פקד רב החובל על כל באי האניה, להעביר את ציודותיהם, חבילותיהם, מזוודותיהם וארגזיהם פנימה, אל בטן האניה, מלבד חפציהם האישיים.

בסיועם הנמרץ של מלחי האניה וקציניה, רוקנו כל התאים מתכולתם, למגינת ליבם של הנוסעים.

עלינו על יצוענו מתוך תחושת נעימות. הנה, אנו חוזרים הביתה. עם בוקר התעוררנו ולהפתעתנו נוכחנו לראות, כי לא גלי ים ושמים כחולים סובבים אותנו, כי אם נופה המרהיב של נוציה. התברר כי מחמת עיכוב כלשהו תפליג האניה רק בשעות הבוקר המאוחרות.

התעטפתי בטלית והתעטרתי בתפילין, ובעמדי על סיפון האניה הודיתי ליוצר הבריאה על נפלאות בראשית ועל כל מה שגמלני מעודי ועד היום הזה, בו אנו אמורים להפליג לארץ חמדתנו, ארץ אשר אליה לא זכו להגיע אבותי ואבות אבותי, נוחם עדן.

כעבור זמן מה, החל הנמל שוקק חיים.

שוב אותם רוכלים, אשר דבר עיכוב האניה גונב לאזניהם במהירות, חשו לנמל ופרטו את מרכולתם. **מיהרתי** להצטייד במעט הדולרים אשר לי וירדתי אל הנמל, שם נכונה לי הפתעה נעימה. הקונים היו מועטים, שכן, כספם של רוב הנוסעים אזל ביום הקודם, ולפיכך מחירי התפוחים ירדו פלאים.

רכשתי מספר רב של ארגזי תפוחים. היה לי זמן לבחור את המובחרים שבהם. איש לא דחק בי, המסחר התנהל בנחת, ואחת למספר דקות מלאתי את תאי האיש בארגז תפוחים נוסף.

בשלוה וביישוב הדעת רכשתי את התפוחים, ובתוך האניה כיסיתי את הסחורה מחשש עינא-בישא. זמן קצר לאחר מכן, בשעה אחת עשרה לפני הצהריים, הפליגה האניה לדרכה. החזקתי את הארגזים בתאי, באין פוצה פה ומצפצף, ובמשך כל הנסיעה הקפדתי לטפל בהם, לוודא שייכנס אוויר צח ביניהם ולהחזיקם במצב תקין.

ביום שישי אחר הצהריים הגענו בע"ה לחיפה, והועברנו לשער העליה. בבקרו של יום ראשון הופיעו במקום סוחרים, שחפצו לקנות מהעולים החדשים את הניתן לקנות המטענים הוצאו כבר מבטן האוניה, וכשהובאו ארגזי התפוחים, חשכו עיניהם של בעליהם. מקצתם נרקבו, מקצתם נראו כצלויים באש ואף לא אחד מהם צלח עוד לאכילה. לבעליהם ההמומים לא נותר אלא להשלכם לפחי האשפה. לעומת זאת, התפוחים שלי היו תאוה לעיניים, טובים וטריים. כמובן, שזכיתי למכור אותם במחיר טוב ורווחי הנאים סייעו לי ולבני ביתי בהתעוררנו בארץ ישראל.

ונקנה במעשה מעניין שאירע לפני יותר משלושים שנה, אשר הובא לידיעתנו על ידי הרב ד.ו. **בראשות** אחד הכוללים שבירושלים עומד יהודי תלמיד חכם, אשר רישומיה של חוויה נפלאה שעברה עליו לפני שנים רבות חיים בקרבו, כאילו התרחש הדבר זה עתה.

תיעוד משא ומתן לימודי בין הרמב"ן לתלמידו הרשב"א: מחלוקת ראשונים, בין רב לתלמידו, קיימת בנושא זה. לדעת הרמב"ן, אין מגעילים אלא במים, "כך היה אומר לנו הרמב"ן ז"ל, כתב תלמידו הרשב"א (שו"ת ח"א סימן תק"ג, וב"משמרת הבית" בית ד' ריש שער ד'). אולם, הרשב"א חלק על רבו, תוך שהוא מתאר את השתלשלות הדברים, כיצד ומדוע חלק על רבו: "וילדות היתה בי והעזתי פני בו ודנתי לפניו... וסוף דבר לא מצא רבינו תשובה מספקת להעמיד לי דבריו אלו". הרשב"א סובר, שניתן להגעיל כלים בכל סוגי המשקים, תוך שהוא סומך את פסיקתו על סוגייתנו (צו/ב), המפרטת חילוקים שונים בין ההגעלה הרגילה לבין הגעלת כלי קדשים, ביניהם, שאת שאר ההגעלות ניתן לעשות "אפילו ביין ואפילו במזוג", הרי לנו, כי ניתן להגעיל כלים בכל סוגי המשקים.

אולם, הר"ן (בחולין סוף פרק כל הבשר) דחה את ההוכחה מסוגייתנו, מאחר שזו דעת אביי בלבד, ושאר האמוראים נחלקו עליו. ולא זו בלבד, אלא שיתכן, שאביי בעצמו לא התכוון בדבריו שניתן להשתמש ביין לפעולת ההגעלה, כי אם למצוות מריקה, שנעשית לאחר ההגעלה ברותחים, על ידי הכנסת הכלי המוגעל לצוננים. לפיכך, הוא מסביר, הורה הרמב"ן, כי הגעלה במשקה שאינו מים, אינה מועילה אפילו בדיעבד ("פרי חדש" סימן תנ"ב סעיף ה').

טבע המים שונה מטבעם של יתר המשקים: פסיקתו זו של הרמב"ן נובעת מכך, שלדעתו קיים הבדל מהותי בין טבע המים לטבעם של שאר משקים. מים רותחים שמכניסים לתוכם כלי, מפליטים את הטעם הבלוע בדפנותיו של הכלי, ואינם מבליעים בו בחזרה טעם זה. שונה הוא טבעם של שאר משקין, ש"מבליעים" ולא מפלטים (רשב"א שם). יש המבארים, כי אין כוונת הרשב"א לכך שמשקין אחרים אינם מפליטים מאומה מן הבלוע בדפנות הכלי, אלא שאינם מפליטים באופן מוחלט (עיי' "הגעלת כלים" פ"י הערה א').

הלכה למעשה הורה הרמ"א (סעיף תנ"ב סעיף ה'): "ואין מגעילן בשום משקה, רק במים, מיהו בדיעבד מהני הגעלה בכל משקה".

כף טריפה שבחשה בשני סירים, אחד כשר והשני טרף?! מעשה באשה, מספר רבי חיים יוסף דוד אזולאי, הלא הוא החיד"א, בספרו "ברכי יוסף" ("שולחן ערוך" או"ח סימן תמ"ז ס"ק כ"ד), שבאה לפני רבינו גרשום מאור הגולה, ושחה לפניו, כי מבלי משים הגיסה קדירה שעל האש בכף טריפה שלא הוגעלה, ולאחר מכן הגיסה קערה נוספת בכף זו, ולפתע נזכרה, כי הכף שבידה לא הוגעלה, והתיר לה התבשיל השני, מפני שהכף הוגעלה בתבשיל ראשון. כלומר, התבשיל שבקדירה הראשונה הגעיל את כף הטריפה, ולפיכך התבשיל השני לא נאסר. אף ראייה לדיון זה מביא ה"ברכי יוסף" מסוגייתנו, בה נאמר לגבי כלי השרת "כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו", הרי שהבישול נחשב כהגעלה.

הגעלת מפעלים לייצור שמן: בימינו, יש חשיבות רבה לנידון זה, בהכשרת מפעלים גדולים. פעמים רבות נדרשים נותני חסות הכשרות, להעניק הכשר למפעל שמן גדול, שהכשרתו במים אינה מעשית מסיבות שונות. הפתרון האפשרי הוא להפעיל את פסי הייצור, והשמן הראשון שיזרום בצנורות המפעל, כשהוא רותח, יכשיר את המכונות לפסי הייצור הבאים. אולם, מאחר שהרמ"א לא התיר את השימוש באפשרות זו כי אם בדיעבד, נדרשים הפוסקים להכריע בכל מקרה לגופו, אם הוא נכלל בהיתר זה של הרמ"א, או שמא יש לטרוח ולהכשיר את המפעל על ידי מים (ראה שו"ת "שרגא המאיר", סימן ע"א אודות שמן, שו"ת "אגרות משה" יו"ד ח"א סימן ס', אודות שומן, ושם ח"ב סוף סימן מ"ב אודות מרגרינה, וע"ע "הגעלת כלים" שם פרק י' הערה ד').

דף צז/ב אם פסולה היא תפסל

מצוות אכילת קדשים, כיצד?

במאמר זה נעסוק במצוות אכילת הקדשים, שבמסכת זבחים עוסקים רבות בדיניהם ובגדריהם. במסכת מבואר במספר מקומות (לקמן קט/א ועוד), כי האיסור לאכול קדשים שנפסלו, הינו בשיעור כזית, אולם, לא התבאר במפורש בגמרא, מהו שיעור האכילה שיש לאכול מבשר קרבנות כדי לקיים את מצוות אכילת הקרבנות.

בנושא זה ידועה בעולם הישיבות מחלוקתם של ה"חתם סופר" זצ"ל (שו"ת או"ח סימן מ"ט) וה"בית הלוי" זצ"ל (ח"א סימן ב' ס"ק ז').

ה"חתם סופר" - אכילת קדשים, בשיעור כזית: לדעת ה"חתם סופר", אין מתקיימת מצוות אכילת קדשים, כי אם באכילת שיעור כזית, ואף ראייה הביא לדבר מסוגייתנו. בגמרתנו מבואר, כי בשר קרבן שבלע טעם מקרבן חטאת פסולה - נפסל. לכאורה, שואלת הגמרא, הרי ידוע לכל, כי מצוות עשה דוחה מצוות לא תעשה, תבוא, איפוא, מצוות עשה של אכילת הקרבן ותדחה את איסור אכילת טעם החטאת הפסולה? מתרצת הגמרא שכלל זה, אינו תקף במקדש.

בואו חשבון, אומר ה"חתם סופר". אם מצוות אכילת קדשים מתקיימת על ידי אכילת שיעור כל שהוא מבשר הקרבן ואין צורך בשיעור כזית, הרי שלמרות שבבית המקדש מצוות עשה אינה

אותו יהודי, אברך צעיר היה אז, ועם חתונתו הוא קיבל על עצמו בלי נדר, כי לא יפסיק מלימודו בזמנים שבהם קבע עיתים לתורה. בטרם החלטה זו הוא קיבל את הסכמתה הנלבבת של רעייתו הטרייה לכך, ובמשך שבועות אחדים עמד מיועדו בקבלתו ללא קשיים מיוחדים.

יום חמישי, השעה חמש אחר הצהריים. האברך הצעיר ישב בהיכל ישיבת מיר שבירושלים ושקד על תלמודו, כשלפתע נזכר. דגים. הדגים של שבת. היה זה תפקידו לקנות את הדגים ולהביאם לביתו, את כל השאר עשתה רעייתו בטוב טעם. דגים לשבת.

מיועדנו נע על מקומו בחוסר נוחות. חנות דגים שוקקת ממוקמת סמוך למקום לימודו. הוא זקוק למספר דקות בלבד כדי לרכוש את הדגים לכבוד שבת מלכתא, ומיד ישוב לצלול בים התלמוד.

כן, לא, כן, לא, כן, לא!!!

סיימתי את סדר לימודי, כרגיל, סיפר, בשעת ערב מאוחרת, ופסעתי לביתי שבשכונת גבעת שאול בירושלים.

בכביש העולה גבעת שאול, בצומת הכניסה לירושלים, הבחנתי ברוכל ערבי הניצב במקום ולמרגלותיו ארגז גדול עמוס בדגים טריים!

לשמחתי הרבה, הדגים היו כשרים לאכילה, ורכשתי מידי דג גדול ממדים.

יתר משלושים שנה חלפו מאז, ומעולם לא נתקלתי ברוכל כל שהוא שעמד שם למכור דגים! **מעולם** לא חקרתי אם אליהו הנביא היה זה. לדידי, די היה בכך שהקב"ה גילגל את רגליו של ערבי אלמוני היישר אל שכונתי, כשארזג דגים באמתחתו, לאחר ששמרתי על קביעות העיתים לתורה.

את טעמו של הדג הזה לא אשכח כל ימי!

שומר מצווה לא ידע דבר רע!!!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 474 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029 *

או שלח מייל לדוא"ל: veten@meorot.co.il

דוחה מצוות לא תעשה, במקרה שלפנינו ניתן לקיים את המצווה בלא לדחות את האיסור, על ידי אכילת הבשר טיפין טיפין, שכן, באופן זה לא עבר האוכל על איסור אכילת קרבן פסול, שהרי איסור זה אינו אלא על שיעור כזית, ובד בבד הוא מקיים את מצוות אכילת הקרבן, אשר אינה מוגבלת בשיעור. מכך שסוגייתנו קבעה שבמקרה זה לא ניתן לקיים את המצווה, מוכח, כי מצוות אכילת בשר הקרבן אינה מתקיימת בפחות משיעור כזית.

ה"בית הלוי" - אכילת קדשים, בשיעור כל שהוא: ה"בית הלוי" חולק על הנחה זו, כי מצוות אכילת בשר הקדשים מותנית בשיעור כזית [ועיין שם כיצד ביאר את סוגייתנו]. לדבריו, גמרא מפורשת היא שמצוות אכילת קדשים מתקיימת גם על ידי אכילת פחות מכזית. שהנה, נאמר בגמרא (יומא לט/א, פסחים ג/ב) שהכהנים קיבלו מלחם הפנים כמות קטנה בשיעור פול בלבד, שהוא קטן בהרבה מכזית. הרי, שאין קיום המצווה מותנה באכילת כזית [עיין שם ב"חתם סופר", שלדעתו, אחד הכהנים אכל כזית, ובכך מתקיימת מצוות אכילת קדשים].

ההבדל בין מצוות האכילה: את ההגיון שבדבר, שאין צורך בשיעור כזית לקיום המצווה, מטעים ה"בית הלוי" ביסוד שהוזכר בגליונו בעבר. יש שהתורה דרשה שהאדם יאכל דבר מסויים, ויש שדרשה כי דבר מסויים יאכל. וכגון, כזית מצה יש לאכול, משום שמצווה על היהודי לאכול בליל הסדר כזית מצה, אין כל עניין בכך שהמצה תאכל. לעומת זאת, כאשר ציוותנו התורה לאכול את בשר הקרבנות [לבד מקרבן פסח], היא הטילה על בעל הקרבן את החובה לדאוג לכך שבשר הקרבן יאכל עד תום הזמן שנקצב לאכילתו.

מעתה, אין כל הגיון בהגבלת קיום מצוות אכילת בשר הקרבן בפחות משיעור כזית, שכן, סוף סוף הקרבן נאכל והמצווה מתקיימת (אף ה"חתם סופר" עצמו כתב כך בחידושו למסכת נדרים י"ז, ובשו"ת "חתם סופר" אור"ח סימן ק"מ, וראה ב"בית הלוי" שם שדוקא מסוגייתנו הוכיח כשיטתו. ועיין שם עוד בדבריהם בביאור הגמ' בנזיר כט/ב והתוס' ביומא שם, וע"ע בעניין זה ב"מנחת חינוך" מצווה קל"ד אות ב').

ברכה על אכילת קדשים: מאחר שאכילת קדשים היא מצות עשה, על הכהן האוכל מבשר הקדשים לברך "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וציונו לאכול חטאת/אשם" ("משנה למלך" הל' מעשה הקרבנות פ"י הל' א'). ואילו ישראל האוכל מבשר שלמים, אף הוא מברך, יש אומרים שמברך "אשר קדשנו במצוותיו וציונו לאכול את הזבח" (רש"י ברכות מח/ב) ויש אומרים שמברך "אשר קדשנו במצוותיו וציונו על אכילת שלמים" (רש"י בפסחים קכ"א).

לעילוי נשמת

מרת **בתיה שטילמן** ע"ה

ב"ר אשר ז"ל

נלב"ע ח' באב תש"ע

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

אמנו מרת **חנה רבקה פסמנטיר** ע"ה

ב"ר אלחנן שמשון ז"ל

נלב"ע ז' אב תשע"ד

תנצב"ה

לעילוי נשמת

אבי מורי הרב **שמואל אריה לייטר** ז"ל

ב"ר מרדכי שרגא ז"ל נלב"ע ח' באב תשס"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת

הר"ר **שמואל זנוויל ווערצברגר** ז"ל

ב"ר אליהו ז"ל נלב"ע ג' באב תשנ"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידנו הר"ר **מנחם מנדל פרוכטר** ומשפ' שיחיו - בלגיה

לומדים משניות וזוכים לאריכות ימים

(תקנת השבין לר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א)

מכון
המאג

ללמוד משנה - מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית

שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

פירוש ברור | גודל קומפקטי | עיצוב מפואר ואותיות | מתאים לכל | מנוי חודשי | ונוח להבנה | במיוחד | מאירות עיניים | זמן ועת | עד הבית

צלצלו עכשיו וקבלו
***3764** ספר חודשי ראשון **חינם**

